ԱՐՄԱՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՑԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգիլուած չէ, ասրողջ 12րդ ՀՐՆԱՆի (96 օգոստ.—97 մայիս) բաժնորդագինն է 20 ֆր. կանխիկ։ կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն ամսականը 2½ ֆր. հաշուելով և 1897 մայիս ամսէն անգին չանցնելու պայմանով։

Նամակ և ծրար պէտք է ղրկել հետևեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France).

ԹԻՒ 54

ՓԻՏՐՈՒԱՐ 6

1897 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25 (Հ. Տ.)

ԾԱԽԱՔ

Կը հրատարակուի Դշ. = Երք. օրեր

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, հատուածելով և կամ ամբողջ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Պարտաւոր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրները։

Յանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։

Յանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանտիմ կարժէ։ 1 կամ ապրը 2 սանտիմ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կ. պոլսեցի փախստական գաղթած կամ հայրենիք տարագրուած Հայերին համար. — Նամակ Պուկարիահեցի (Ֆիլիպէ)։ — Նամակ Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներէն (Միլֆորտ). — Մեծ պետութիւնները եւ Թիւրքիա. — Երբեակ դաշնակցութիւնը բառե՞ր պիտի լինի. — Բանախօսութիւններ Հայաստանի վրայ. — Հայեր և Թիւրքիա. — Օրմանեանց Պատրիարքի մեկ նոր դիմումը. — Արձէնեի պատասխանները. — Նոր հրատարակութիւններ. — Բանասիրական (Հարցումներ եւ պատասխաններ). — Յանուցումներ։

Կ. ՊՕԼՍԷՆ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ ԳԱՂԹԱԾ ԿԱՄ ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՏԱՐԱԳՐՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

«Բիւզանդիոն»ի մէջ կը կարդանք հետեւեալ առաջնորդող յօդուածը։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

— Հիմա գործիչներն ի՛նչ միջոցի կը դիմեն իրենց կուսակից գտնելու համար:

— Դերձան մը կառնեն, ծայրը իւղոտ հացի պատառ մը կանցունեն և կը չարժեն ու կը չարժեն օդին մէջ։ Ո՛ր հացի պատառը որ աւելի իւղոտ է, անոր չուրջը դիզուածների թիւը աւելի մեծ կըլլայ։

— Բայց սկզբունքին չե՞ն նայիր

— Սկզբունքը քննել միայն այն ատեն միտքերնին կ'իյնայ երբ հացին իւղը քիչնայ։

*
* *

— Հայհոյութեան դաս ո՞րտեղ կուտան։

— «Հնչակ»ի պղտիկ աղբօր՝ «Ապտակ»ին մէջ, տարին 5 Ֆրանգով:

*
* *

— Հիմա ո՞վ է մեր մէջ ամենէն աւելի եռանդուն գործիչը:

— Նա որ ամենէն չատ կը խարէ ազգը։

*
* *

— Ցեղափոխութեան անունով հնչակեաններին հաւաքած ստակները ո՞ր կերթան:

— Անգլիացի փաստաբանների գըրպանը:

*
* *

— «Նշանաւոր» փաստաբանին, երկայնահեր «Նշանաւոր» բանաստեղծին, Զէյթունի «հերոս»ների և իրենց պէս ուրիշ «Նշանաւոր»ների հիմակուան ազգային գործունէութենէն կրնա՞ս նմոյշ մը առաջ բերել։

— Ի՞նչպէս չէ, Երիտասարդ Թիւրքերի խնդոյքին մէջ Թիւրքիոյ ամբողջութեան պահպանմանը համար բաժակ կը պարպեն:

*
* *

— Եթէ Թիւրքիոյ մէջ Սահմանադրութիւն հաստատուի և Մուրատ պէյ իշխանութեան գլուխն անցնի, իր առաջին գործը ի՞նչ պիտի լինի:

— Իրեն ձայնակից եղող «Դրօշակ»ի խմբագիրը կախաղան հանել, ճիշդ իր պաշտած Միտհաթին պէս որ ժամանակին կախել կուտար պուլկար յեղափոխականները։

*
* *

— Այն խմբագիր որ առաջները տարին անգամ մը սկզբունքը կը փոխէր, 1896ին սկսաւ ամիսը անգամ մը փոխել, ներկայ 1897 Յունուարին ո՞րքան պիտի փոխէ:

— Տասնուհինգ օրը անգամ մը, եթէ իր Ամերիկացի ու Հայ բաժնորդների Թիւը Թող տայ:

*
* *

— Մեր fin de siècle յեղափոխականներին գործելու միջոցներն որոնք են:

— Ապտակ, բռունցք, դաշոյն, հըրդեհ և այլն, որոնք կը գործածեն իրենց այն հայրենակիցների դէմ որոնք իրենց պէս չեն խորհիր և կամ իրենց ստակ չեն տար: Ապտակը կը գործածուի երբոր գործդ անհատի մը հետ է, որ երբեմն ցեխն ալ կը գլորէ քեզ. իսկ միւս աւելի արմատական միջոցները ի գործ կը դրուին երբոր յեղափոխական ձեռնհասկեգրոնի բարկութեանը հանդիպիս:

Վերջին ամիսներուն մէջ ո՞րքան Հայ հեռացաւ Պոլիսէն, — Այս հարցման երեք անգամ պատասխանեցինք արդէն լրագրոյս մէջ։ Ճիշդ թիւը պաշտօնապէս չէ հրատարակուած, և տեղական մամուլին մէջ ենթադրական հաշիւները երեւցած են միայն։ Մեք 50 հազարէն մինչեւ 60 հազար են. թադրած ենք, որոց կէսն ի հայրենիս վերադարձուած, միւս կէսն ալ Պուլկարիա, Յունաստան, Եգիպտոս և Մարսիլիա գաղթած, ուստից անոնց մեծ մասին վերադարձը միշտ յուսալի է քանի որ օդերն ու գործերը բացուին։

Իրենց հայրենի գաւառը դարձողներուն նկատմամբ երկու տարբեր մարմիններ հոգ կը տանին այս պահուս. մին Պատրիարքարանի մէջ, միւսն Ոստիկանութեան Դուռը։ Երկուքին ալ կազմութեան և պաշտօնին վերաբերեալ կարեւոր տեղեկութիւնները տրուեցան լրագրոյս մէջ։ Ոստիկանութեան Դուռը դրուած յանձնախումբն, յորում Պատրիարքարանի կողմէ ալ ներկայացուցիչ կայ, գաւառը գացած Հայերուն, ինչպէս և գաղթած Հայերուն գոց Թողած խանութները, վաճառատուներն ու գրասենեակները կը քանայ, երբ պայմանաժամը լրացած է, և բացումը կը պահանջուի կալուածատէրոջ կողմէ։ Այս գործողութիւն կը կատարուի այնպիսի ձեւով որ ո՛չ կալուածատէրոջ չահը վնասուի, ո՛չ ալ մնկնած Հայն, և այս բաղձանքին իրագործումը դժուար չէ ուր որ ապրանքները կամ գոյքերը մնացած են անեղծ և անվնաս։ Բայց եթէ մնկնողները մինչեւ վերջն անտարբեր ըլլան իրենց Թողած ինչքերուն՝ զանոնք արդէն կրած սեպելով, յայտնի է Թէ ի վերջոյ կը վնասուին, և անդարձ կը կորսուին այնպիսի գոյքեր որք տակաւին կրնային ձեռք ձգուիլ։

Բայց Պոլիսէն այն մնկնողներն որք ցայսօր օսմ. հողի վրայ կը գըտնուին, աւելի դիւրութիւն ունին իրենց Պոլսոյ մէջ Թողած գոյքին ու ստացուածքին տիրանալու. որովհետև ազգային և պետական չրջանակի մէջ ամէն օրինաւոր դիմումներ, ձեռնարկներ, միջոցներ բաց են իրենց առջեւ թէպէտ ըլլան մանր մունր, բայց իրենց ամբողջութեան մէջ այնքան կարեւոր գումարի մը կը յանգին այս Թողուած ինչքեր և անոնցմէ ղրկուելիք «նշանաւոր»ների հիմակուան ազգային գործունէութենէն կրնա՞ս նմոյշ մը առաջ բերել։

— Ի՞նչպէս չէ, Երիտասարդ Թիւրքերի խնդոյքին մէջ Թիւրքիոյ ամբողջութեան պահպանմանը համար բաժակ կը պարպեն:

*
* *

— Եթէ Թիւրքիոյ մէջ Սահմանադրութիւն հաստատուի և Մուրատ պէյ իշխանութեան գլուխն անցնի, իր առաջին գործը ի՞նչ պիտի լինի:

— Իրեն ձայնակից եղող «Դրօշակ»ի խմբագիրը կախաղան հանել, ճիշդ իր պաշտած Միտհաթին պէս որ ժամանակին կախել կուտար պուլկար յեղափոխականները։

*
* *

— Այն խմբագիր որ առաջները տարին անգամ մը սկզբունքը կը փոխէր, 1896ին սկսաւ ամիսը անգամ մը փոխել, ներկայ 1897 Յունուարին ո՞րքան պիտի փոխէ:

— Տասնուհինգ օրը անգամ մը, եթէ իր Ամերիկացի ու Հայ բաժնորդների Թիւը Թող տայ:

*
* *

— Մեր fin de siècle յեղափոխականներին գործելու միջոցներն որոնք են:

— Ապտակ, բռունցք, դաշոյն, հըրդեհ և այլն, որոնք կը գործածեն իրենց այն հայրենակիցների դէմ որոնք իրենց պէս չեն խորհիր և կամ իրենց ստակ չեն տար: Ապտակը կը գործածուի երբոր գործդ անհատի մը հետ է, որ երբեմն ցեխն ալ կը գլորէ քեզ. իսկ միւս աւելի արմատական միջոցները ի գործ կը դրուին երբոր յեղափոխական ձեռնհասկեգրոնի բարկութեանը հանդիպիս:

*
* *

— Զէյթունցիների ապստամբութիւնն ի՞նչ բանի ծառայեց:

— «Հնչակ»ի փողերը չատցունելով իր կուսակիցների մէջ կռիւ ծագեցունելու։

*
* *

— Ցեղափոխութեան անունով յեղափոխական գործը սպաննելու և յեղափոխութեան սուրբ անունը ստորնացնելու համար ի՞նչ պէտք է ընել։

— Ցեղեկութեան համար դիմեցէք «Հնչակ»ի կամ «Դրօշակ»ի խմբագրութեան:

*
* *

— Հնչակեաններուն բաժնուած մասը որ տարիներէ ի վեր միւս մասին պէս ընկերվարականութիւնն իրենց սկզբունք ըրած էին, ինչո՞ւ այսօր յանկարծ մէկդի կը Թողուն այդ վարդապետութիւն:

— Ազգին առջեւ ճշմարիտ հայրենասէրներ երեւնալու համար:

— Բայց ի՞նչպէս կըլլայ որ ջանք կընեն Դաշնակցականներին հետ միանալու որոնք ընկերվարական են։

— Սատանան գիտէ այդ:

*
* *

— Ներկայ գարի ամենէն եղական ու հրաշալի գէպքը ո՞րն է:

— Օսմանեան պանգամի յարձակման դէպքը, որ ոչ Յունաստանի, ոչ ալ Պուլկարիոյ յեղափոխութեան ատեն տեսնուած էր: Մէկ օրի մէջ ամբողջ Պօլիսը ամայացաւ Հայերէ, բանտերը լեցուեցան Հայերով, Հայի արիւնը կարմիր ներկեց քաղաքի փողոցները։ Հապա այդ ռումբե՞րը. սանկ մօտաւորապէս 10-20է աւելի Թիւրք գինուոր գետին տապալե-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՆՔ

Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներէն Միլֆորտ քաղաքէն Ս. Ա. Ա. Ազգային Առաջնորդարանի Ատենապետ Տ. Գրիգոր Արքեպիսկոպոս Տէր-Մինասեան Հայրապետական Հարցանքի Ս. Էջմիածին ուղարկած է 1000 ֆրանկ։

ցին ահագին աղմուկ հանելով։ Այդ ռումբերի փայլը աւելցնելու համար օգնութեան հասան Թոփհանէի մէջ ի ցոյց դրուած սուլթանական խոչոր ռումբերը։ Իսկ պանգային տիրող հերոսները, — այդպիսի հրաշագործութեան մը համար մեծ տեսնելու չէ «հերոս» վերագիրը, — պանգա մտնելէն քանի մը ժամ վերջը, յանկարծ մէկէն ի մէկ միտքերնին ինկաւ որ եթէ հոն մնան, Հայերի կոտորուելուն պատճառ պիտի դառնան. ուստի այդ գաղափարէն զարհուրած, պայմանագրութիւն մը ըրին որով Սուլթանը կը խոստանար չդպչիլ իրենց թանկագին կեանքին և հերոսաբար դրամատունէն դուրս ելան առանց ղրուշ մը առնելու վրանին և նաւ տարուելով ճամբորդութիւն մը ըրին աչխարհի չուրջը և Լօնտօն հասան։ Կըսուի թէ մերայդ «տղերաց» հրաշագործութեան համը բերաննին է մնացեր. ուստի և մտադիր են կրկին փորձել, Հայերի կոտորած մը առաջ բերելու համար, ուրկէ յոյս կայ թէ Երիտասարդ Թիւրքերը օգուտ պիտի քաղեն իրենց փայփայած Սահմանադրութիւն հաստատելու համար Թիւրքիոյ մէջ։

— Իսկ այն ատեն մենք, Հայերս, ի՛նչ պիտի ընենք:

— Մենք... բերանիս պիտի բանանք հեռուէն. և քիչ յետոյ կոտորածների նոր չարք մը պիտի սկսի. բայց այս անգամ ոչ թէ Համիտի դրութեամբ. այլ եւրոպական նորագոյն դրութեամբ որ կը ջնջէ, թէեւ ուշ, բայց ապահով ու անդարմանելի կերպով։

— Կեցցե՛ն ուրեմն մեր փարիզեան գործիչները։

*
* *

— Ո՞վ կը հալածուի ամենէն չատ:

— Ճշմարտութիւնն ըսողը:

ԳԱՄ

ա՛նքան մեծ կարօտութիւններ կը պատճառէ, որ Պատրիարքարանն ո՛չ միայն օրինական և վարչական այլ և բառի՛ն ճշմարիտ իմաստով մարդասիրական գործի մը ձեռնարկեց՝ կարգելով «Տարագրելոց Ցանձնաժողովը», որոյ կոչմէ Առաջնորդներուն ղրկուած Շրջաբերականն հրատարակեցինք։

Ի՞նչպէս լուր տալու է այս մարդոց որ իրենց չահերուն վրայ հսկելու համար ձեռնհաս մարմին մը դրուած է հոս։ Ի՞նչպէս իմացնելու է անոնց որ ամէն բան կորած չէ իրենց համար, և թէ պատճառ չունին յուսահատութեան տալու իրենք զիրենք։ Ենթադրելով որ այս կերպիւ գաւառները գարձած ազգայիններուն թիւը 25,000 ըլլայ, և լա՛յնօրէն հնթադրելով որ անոնց կէսը՝ ժամանակ ունեցած ըլլան իրենց գործերն ո՛ւելցէ կերպիւ կարգի դնելու, գարձեալ 10էն մինչեւ 15 հազար հոգւոյ գործերը, չահերը կան հոգածութեան արժանիւ։ Այս հաշուով միայն գործին մեծութիւնն ու կարեւորութիւնը կը հասկցուին արդէն։ Հապա գործին դըժուարութիւնն։ — Ի՞նչպէս հաղորդակցելու է այսչափ մարդոց հետ, ո՛ր չատ մը քաղաքներու, աւաններու և գեղերու մէջ ցրուած են։ Անոնք լրագիր կը կարդա՞ն։ Աւա՛ղ, այսօր իսկ առաջնորդներ ունին՝ կամ առաջնորդական փոխանորդները որք լրագրի երես չեն տեսներ. անանկ գովելի սովորոյթներ չունին, թէպէտ աղէկ գիտնալու համար՝ գաւարին մեծը կը փնտռեն, ինչպէս անցեալ օր զայրոյն չեչտերով կը գրէր մեր խարբերդի թղթակիցն, որոյ նամակն իր ամբողջութեամբ հրատարակել չկրնալնուս չա՛տ կը ցաւինք։ Երբ Հոն իսկ թեմականներուն մէջ կը գտնուին որք կանոնաւորապէս լրագրի երես չեն տեսներ, կրնա՛նք յուսալ որ քահանան, կամ գեղի երեւելիները կամ գիւղապետներն — ուր որ կան — աւելի տեղեակ՝ ըլլան Պատրիարքարանի անօրէնութիւններուն ու հրատարակուած Շրջաբերականներուն։ Ահա՛ գործին ամէնէն մեծ, որովհետեւ ամէնէն տարրական դժուարութիւնը։ Տարագրելոց Ցանձնաժողովը նի տեր պիտի ընէ կանոնաւորապէս. իր կարենցի բարեկան ատենապետ Տէր Ներսէսեան էֆէնտի և իր զգայուն գաւառացի անդամներ ամենայն հոգածութեամբ, մարդասիրական պարտաւորութիւն մը կատարած ըլլալու գիտակցութեամբ, չահեր պիտի փնտռեն պաշտպանելու, տէր պիտի կանգնին կորուսեալ ինչքերու, և զանոնք իրենց տէրերուն դարձնելու միջոցներուն վրայ պիտի մտածեն, մինչ անդին հազարաւոր տարագրուածներ այսպիսի մարմնի մը գոյութիւնն անգամ պիտի չգիտնան։

Գործին ամէնէն սրտաճմլիկ մէկ պարագան սա է որ այս ազգայիններէ ոմանք, իբրեւ ապրուստի միջոցներէ զուրկ, հասարակաց ողորմութեան կարօտ վիճակի մը ենթարկուած են, տնտեսական բուռն տագնապի պատճառաւ գործ չգտնելով իրենց դարձած տեղերը. ձեռքերնին կը բանան՝ բաշխուած նպաստներէն փոքրիկ բան մ՛ունենալու յուսով, մինչ այս տեղ ունին գոյք և առնելիք, որք թողլուելով կամ գանձուելով կրնային խեղճութեան ճիրաններէն փրկել զիրենք։ Բայց իրօք ե՞րբ պիտի իմանան որ իրենց վրայ մտածող մը կայ, և ե՞րբ պիտի հաղորդեն պէտք եղած տեղեկութիւններն, որպէս զի Տարագրելոց Ցանձնաժողովն հոս կատարէ կարեւոր ձեռնարկները։

Հետեւապէս, առաջին և կարեւոր գործն պէտքը սա՛ է որ կարելի եղածին չափ ընդարձակ կերպով մը թանուցուի, հռչակուի, գիտցուի՝ կառավարութեան հաւանութիւնովը՝ ու վաւերացուցմամբ այսպիսի մարմնի մը գոյութիւն ունենալը Պատրիարքարանի մէջ։ Այս մասին առաջնորդներուն, պատրիարքական փոխանորդներուն կամ տեղապահներուն, քահանաներուն, վարժապետներուն և տեղացի երեւելիներուն վրայ մարդասիրական մեծ պարտաւորութիւն մը կայ։ Գրով, խօսքով, քարոզով, ամէն կողմ պէտք է թանուցանել, որպէս զի պիտանի թանութիւնք հաղորդուին Ցանձնաժողովին՝ գոյքերուն և պահանջներուն անտէր մնալով բոլորովին կորսուելէն առաջ։ Ուղղակի և նիւթական օգուտէն զատ, այսպիսի գեկուցում մը սա բարոյական օգուտն ալ կ՛ունենայ որ խեղճերը փորձով կը համոզուին թէ իրենք լքուած չեն բոլորովին, թէ իրենց վրայ մարդասիրաբար խորհողներ կան, և թէ յոյս կրնան ունենալ լաւագոյն օրերու՝ երբ փարատի տնտեսական տագնապը։

ՆԱՄԱԿ ՊՈՒԼԻՍՐԻԱՅԷՆ

Ֆիլիպէ, 14/26 յունուար 1897

Այսօր յետ աւարտման ս. պատարագի, տեղւոյս եկեղեցւոյն մէջ մի հանդէս կատարուեցաւ ի պատիւ վեհափառ Հայրիկի անուան տարեդարձին։

Եկեղեցին լեցուած էր երկու սեռէ խուռն բազմութեամբ։ Հայրենասիրական երգեր երգուեցան և արտասանութիւններ եղան ուսումնարանի երկու սեռի աշակերտներէն։ Առանցմէ զատ, 4 անձինք ալ ատենաբանութիւններ ըրին Հայրիկի գործունէութեան և կեանքի ինչ ինչ կէտերը պարզաբանելով։

Ատենաբանութիւնները վերջանալէն յետոյ, վեհ. Հայրիկի ղրկած Այցելու Հովիւը Գեր. Արսէն վ. վեհուներ խօսեցաւ մի քիչ օրուան հանդիսի նշանակութեանը վրայ։ Նախ յայտնեց որ թէեւ հանդէս մ՛է այս որ կը կատարուի, բայց այնպիսի ուրախական հանդէսներէն չէ որոնք այսպիսի տխուր օրերու պատշաճութիւն չեն ունենար. այս հանդէս կը կատարուի, ըսաւ, աւելի մեր թշուառ հայրենակիցներ յուսահատութենէ ազատելու և անոնց մէջ եռանդ արծարծելու համար որ Հայրիկի անխոնջ գործունէութիւնն ու անյողդողդ հայրենասիրութիւնը տօնելով, անոր օրինակին հետեւելու սիրով ոգեւորուին։ Ցետոյ պատմական ակնարկներով բացատրեց Էջմիածնի կաթողիկոսութեան և վեհ. Հայրիկի նշանակութիւնը և պատմութեան մէջ անոնց կատարած դերը։

Գեր. Հայր Մուրբի ատենաբանութիւնը վերջանալէն յետոյ, «Էջմիածին» չարականը սկսան երգել և վեհափառ Հայրապետին համար յատկապէս պատրաստուած մաղթանքները կարդացուեցան և վերջացաւ հանդէսը որ աւելի քան 2 ½ ժամ տեւած էր, ժամը 10ի մտեններ սկսուելով և կէսօրէն յետոյ ժամ 1ին ժողովուրդը զրուելով։ Այնուհետեւ թէ՛ Ֆիլիպէի հայ գաղթականութեան կողմէն և թէ Գեր. Այցելու Հովուէն առանձին առանձին շնորհաւորական հեռագիրներ ղրկուեցան Աժմեանն Հայոց վեհ. Հայրապետին։

Այժմ մի լաբան հաստատուած է Ֆիլիպէի ուսումնարանին մէջ ուր ամէն կիրակի երեկոյներ ատենաբանութիւններ կը լինին։

Առաւել քան 1200 գաղթականներ եկած կան այստեղ, որոնցմէ մօտաւորապէս 400 հոգի ամենօրեայ նպաստներ կը ստանան։ Թէեւ յանձնաժողովը բաւական կաշխատի և պատուաւոր անձերէ կազմուած է, բայց ինչպէս կերեւի, գաղթականներէն խնամատարներ չեն կրնար ըստ բաւականին գոհացունել։

* * *

ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԷՆ

Միլֆըրտ, 15 յունուար 1897

Տեղւոյս Հայ գաղթականութեան թիւը հազիւ հազ 20ի կը հասնի, գեռ մինչեւ այսօր ոեւէ ազգային միութիւն հաստատուած չէր ատ։ Սակայն այսօր ուրախ եմ հաղորդելու Ձրմեռնիսի ընթերցողաց որ հոս ալ փոքրաթիւ Հայ գաղթականութիւնը ունեցաւ նորահաստատ «Ընթերցասիրաց» անուանով միութիւն մը, որուն նպատակը պիտի լինի տեղւոյս մէջ գրադարան մը հաստատել, նաեւ բերել տալ լրագրեր և հանդէսներ. կիւրակէ օրուան համար ալ լաբանի սրահ մը ունենալ ուր խօսիլ մտաւոր զարգացման և բարոյական խնդրոց վրայ։ Այս օրեր «Ընթերցասիրաց միութեան» վարչութիւնը ապսպրած է շարք մը գրքեր և լրագրեր։

Միութիւնը դեռ իր սկզբնական քայլին մէջ յառաջդիմելու յոյսեր կը գուշակուին. անշուշտ հիմնադիրներու ջանքը աւելի արդիւնաւոր պիտի լինի եթէ մեր մեծայարգ խմբագիրք և հեղինակք բարեհաճին գրադարանին ն ւիրել մէկ մէկ օրինակ իրերէ կամ գիրք որով քաջալերած պիտի լինին նորակազմ միութիւնը։ Այս առթիւ ստորեւ կը դնենք միութեան հասցէն. նոյն հասցէի կրնան դիմել այն հայրենակիցք որ Ամերիկայի այլ քաղաքաց մէջ բնակելով իրենք եւս բոլորովին զուրկ են ընթերցանութենէ։ Անդամակցութիւն սիրով կընդունուի, չաբաթավճարը խիստ չափաւոր է. անդամակիլ փափաքողաց կը ղրկուի միութեան կանոնագրի քաղուած մը և ընթերցանութեան բոլոր պայմանները։

Կը մաղթեմ «Ընթերցասիրաց միութեան» յաջողութիւն և յարատեւութիւն որ կարենայ իր նպատակակէտի ուղղագծով տարածել հայ գաղթականութեան մէջ ընթերցասիրական ազգօգուտ փափաքը։

Մեզ յոյժ փափաքելի է տեսնել Հայ գաղթականացս մէջ այսպիսի ընթերցասիրական միութեանց մուտք գտնելը։ Եթէ մեր ազնիւ հայրենակիցք իրենց պարապոյ ժամեր ու գէթ ¼ը ընթերցանութեան նուիրեն, մեծ վատահ լինին որ շատ պիտի օգտուին։

Այսուհետեւ մեզ կը մնայ տեսնել հայրենակցաց ընթերցասիրական միութեանց մերձենալը կամ նոյն նպատակաւ նոյնանման միութեանց հիմնադրելը։

Մ. ՄԱՐԳԱՐԷ

Armenian Reading Association
P. O. Box 916
MILFORD Mass.
U. S. A.

ՄԵՐ ՊԱՏՄԻՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ԹԻՒՐՔԻԱՆ

Ռուսիոյ արտաքին գործերի նախարար կոմս Մուրաւիէֆ փարիզէն անցած ժամանակ, Ֆրանսայի արտաքին գործերի նախարար Տ. Հանոթօի հետ միասին մի տեսակցութիւն ունեցեր են փարիզի օսմանեան դեսպան Մխիթար պէյի հետ և պարզ կերպով յայտարարեր են անոր որ եթէ Սուլթանը չընդունի կ.պոլսի դեսպանաժողովի պատրաստած բարենորոգումներին ծ ագիրը, Թիւրքիան վտանգի ենթարկած կը լինի և թէ եւրոպական բոլոր տէրութիւններուն մէջ ալ կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէ։

Անգլիական լրագիրներուն գրածին նայելով, այդ երկու դիւանագէտներուն Մխիթար պէյի հետ ունեցած խօսակցութիւնը մեծ տպաւորութիւն ունեցեր է Սուլթանին վրայ որ իմացուցեր է անգլիական, ռուսական և ֆրանսական դեսպաններին թէ ինք մտադիր է բարենորոգումներուն գործադրութիւնը փութացունել և խընդրեր է այդ դեսպաններէ որ իրենք ալ պատուիրակներ յատկացունեն բարենորոգումներուն թրքական յանձնաժողովին հետ մէկտեղ դանուելու համար։ Բայց դեսպանները պատասխաներ են թէ իրենք չեն կարող առանձին ոեւէ գործի ձեռնարկել որովհետեւ 6 պետութիւններուն ներկայացուցիչները հատաքաքար պատրաստած են արդէն բարենորոգումներուն վերջնական և կատարեալ մի ծրագիր։

— «Ժամանակ Նասիոնալ»ը հետեւեալ տեղեկութիւնները հեռագրած է. ընք վերապահութեամբ միայն կը հրատարակենք.

«Լուր կը պարտի թէ սուլթանը մտադիր է մի մեծ փոփոխութիւն առնել մտերս իր եւրոպական դեսպանների մէջ։ Բէռլէրսպուրկի դեսպան

Հիւանի փաշան, Լոնտոնի դեսպան Ռեթօրլօ փաշան, Պէրլինի դեսպան Ղալիպ պէյ և Վիէննաի դեսպան Մահմուտ Նէտիմ փաշան յետ պիտի կանչուին Կ.պոլիս։ Թէ ի՞նչ պատճառէ յառաջ եկած է այսպիսի փոփոխութիւն մ՚ընելու մտադրութիւնը, այդ մասին ըսուածները հակասական են. գլխաւորն այս է թէ Սուլթան Համիտ չատ է նեղացեր որ իր դեսպանները չեն յաջողեր տէրութիւններուն մէջ երկպառակութիւններ ձգելու որ ապրեցնեն խնդրին վրայ չկրնային ոևէ համաձայնութեան մը գալ։

« Ամենէն աւելի դժգոհութեան առիթ տուողը որի պաշտօնանկութիւնը անկասկած կերեւի, Բէթէրսպուրկի դեսպան Հիւանի փաշան է։ »

— Թէեւ կրէտէի ոստիկանական զինուորներուն գլխաւորութիւնը առժամանակեայ կերպով յանձնուած է անգլիացի հազարապետ Տ. Պօրին, բայց մեծ տէրութիւնները դիտողութիւն արած լինելով որ իրենց մէջէն և ոչ մէկ տէրութեան պատկանող մի զինուորական գործուի կրէտէի ոստիկան զինուորների գլուխը, այդ պաշտօն յանձնուած է Հոլանտական զօրաբանակի սեղակալ գնդապետներէն Տ. Պիւիժսին որ ընդունած է և եթէ Հոլանտայի թագուհին հաճութիւն տայ, մարտ ամսու սկիզբը պիտի մեկնի Հոլանտայէն՝ կրէտէ երթալով իր պաշտօնի գլուխն անցնելու համար։

— Կ.պոլսէն Ազանս Հաւաս հեռագրած է փետրուար 4ին.

« Մինչեւ այժմ կրէտէի ոստիկանական զինուորութիւնը բաղկացած է 3 խումբերէ որոնք կը կազմեն 80 գաբատաղցիներ, 30 պօյնակներ, 50 ձուն-պուլկարներ և 100 խորուաթներ։ Ժողովուրդը շատ ժգոհ է այդ տարրերէ որոնք թշնամի են Յոյներին և Թիւրքերին։

« Ֆրանսական, աւստրիական և իտալական դեսպանատուներուն զինուորական կցորդները ամսու 10ին պիտի սկսին ոստիկան-զինուորութիւնը վերջնականապէս կազմակերպել։ Այդ գործողութիւն պիտի վերջանայ ամսու 20ին և այդ ատեն Ֆրանսական զինուորական կցորդ՝ տեղակալ-գնդապետ Վիալար պիտի երթայ Ալժէրի, հոն իրեն յանձնուած նոր պաշտօնի գլուխն անցնելու։

« Ռուսական զինուորական կցորդը գնդապետ Բէչքօֆ չուզեր շարունակել ոստիկան զինուորութեան կազմակերպիչ յանձնաժողովի անդամակցութիւնը։ »

— Արդէն հրատարակած ենք որ Ս. Սալվադորի սպանութեան համար պատասխանատու եղող գնդապետ Մազմար պէյը դատելու համար Հալէպի մէջ դատարուած վերաքննիչ ատենի կազմութեանը դէմ բողոքած է ֆրանսական դեսպան Տ. Քամպօն որովհետեւ Մարաշի մէջ Մազմար պէյը արդարացնող դատաւորներ այդ ատեանի ալ անդամ նշանակուած էին։ Այժմ հեռագիրը կիմացնէ որ գնդապետ Մազմար պէյը դատելու համար Հալէպի մէջ պատերազմական մի նոր ատեան կազմուեր է որին չպիտի մասնակցին Մարաշի դատարանին անդամակցողները։ Այլ սակայն, չնայելով Բ. Դրան այդ նոր դիմումի, կըսուի թէ ֆրանսական դեսպան Տ. Քամպօն կը պնդէ այժմ որ այդ դատ Կ.պոլիս տեսնուի և ոչ թէ Հալէպ։

ԵՐԵՔԱԿ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՔԱՌԵՄՔ ՊԻՏԻ ԼԻՆԻ

Այս վերնագրի տակ կը կարդանք «Սիմաֆօր»ի մէջ Լուսիաճ իր թղթակցի գրած հետեւեալ յօդուածը։

Աւստրա-Հունգարիա արտաքին գործերի նախարար Կոլուխովսքի կոմսի Պէրլին երթալուն վրայ շատ մը մեկնութիւններ կուտան ռուս լրագիրները։ Ռուսական արքունիքը քաղաքական մեծ նշանակութիւն մը կուտայ Կոլուխովսքի կոմսին Պէրլին անցուցած օրերին։ Բարձր չրջաններու հետ յարաբերութիւն ունեցող մի քանի անձերի յայտնած կարծիքներին համեմատ, Կոլուխովսքի կոմսը երբեք դաշնակցութեան և Անգլիաի մինչև մի գործակցութիւն հաստատելու հիմերը ձգած է Պէրլինի մէջ այնպէս որ կարեկայ հակակշռել Ֆրանսաի և Ռուսիաի ազդեցութեան որոնք հանգամանքներու բերմունքով միացած են քաղաքականապէս։ Այդ են թագրութիւն շատ հաւանական է և մանաւանդ Ամերիկաի Միացեալ Նահանգներու և Մեծ Բրիտանիաի միջեւ գոյացած համաձայնութեան հետեւեալ օրը նկատի առնուելու արժանի է։

Նայուածք մը ձգելով աշխարհի քաղաքական քարտիզին վրայ, հոն կը տեսնուին յայտնի նշաններ որ մի մեծ ակնիվրայութիւն պատրաստուելու վրայ է։ Այսու ամենայնիւ բոլոր մեծ երկիրներու կառավարութիւնները խաղաղութեան կուսակից կը ներկայանան և խաղաղութիւնը վրդովելու համարձակողները ժարդասպան խենթեր անուանելէ չեն քաշուիր։

Ռուսիա տենդօտ գործունէութիւն մը ցոյց կուտայ և ծանր զոհողութիւնների կենթարկէ զինք, իր պատերազմական նաւերի թիւն աւելցուննելու համար։ Երկաթուղիի ռազմագիտական դիծերի 229 ճիւղեր չինուած պատրաստուած կը լինին գարունին, զօրքերի տեղափոխութիւնները դիւրացնելու համար։ Վերջերս տեսայ նոր ձեւով չոգեկառքեր որոնց մէջ 214 զինուորականներ իրենց զէնքերով մէկտեղ պիտի կրնան տեղաւորուիլ։

Ալմանիաի մէջ ալ ձեռքերնին ծալած նստած չեն։ Պատերազմական նաւատորմիղը աննշան բան մը չէ ա՛ր Ալմանական զօրաբանակը կը բաղկանայ 549 վաշտերէ իրենց ամբողջ սպայախումբերով (cadre plein) և 173 կիսավաշտերէ որոնք չուտով ամբողջ վաշտեր կը դառնան։

Ալմանիաի զինուորական ոյժերի այսպէս աւելնալուն համապատասխանած լինելու համար, Ֆրանսաի պատերազմական նախարար զօրավար Պիւյօ յաջողեցաւ Ֆրանսական խորհրդարանէն թոյլտուութիւն ստանալ, հետեւակազօրքերի 145 նոր վաշտեր կազմելու համար։ Ֆրանսա այժմ 584 վաշտ ունի, Ափրիկեան զօրաբանակն ալ միասին առնելով։ Երկու երկիրներին մէջ զինուորական բարեփոխումները լրացածին պէս, Ֆրանսա 729 վաշտ պատրաստ պիտի ունենայ և Ալմանիա՝ 722։ Ինչպէս կերեւի այս թուանշաններէ, ոյժերը երկու կողմէն ալ գրեթէ հաւասար են։ Այլ սակայն պէտք չէ անտես ընել որ Ալմանիա իր դրօշակների տակ ունի իրօք պատրաստ զօրքեր, միս ու ոսկոր ունեցող, մինչդեռ Ֆրանսաի մէջ — թո՛ղ մեր ազգասիրական եռանդ չզլացունէ մեզ — առաջիկայ ամսի սկիզբը մեր նոր վաշտեր թղթի վրայ միայն պիտի տեսնուին։ Պէտք չէ մոռնալ նաեւ որ Ֆրանսական լինդանօթաձիգ զօրքերի կազմակերպութիւնն անմիջապէս յետոյ ալմանական լինդանօթաձիգներն ալ նոր կազմակերպութիւն մը կատանան։

Իտալիա, իր բարեկամների խորհրդով, բոլորովին որոշեր է մէկ կողմ թողուիր գաղմային քաղաքականութիւն էրիթրէի մէջ։

Անգլիա, ճշդիւ խօսելով, երկու զօրաւոր արգելքներ միայն ունի իր ուշադրութիւն մեծ մասամբ գրաւող իր քաղաքականութեան դէմ. Ֆրանսան և Ռուսիան։ Անգլիաի ափրիկեան քաղաքականութեան դէմը կը գտնուի Ֆրանսա միայն մինչդեռ Անգլիաի ասիական քաղաքականութիւնն ալ Իտալիաի համար միայն իսկական չահ մը կը ներկայացունէ։

Եթէ իրաւ է որ Ֆրանսա և Ռուսիա համերաշխաբար պիտի գործեն իրենց երկուքի քաղաքականութեան վերաբերեալ բոլոր խնդիրներին մէջ, ուրեմն միշտ հակառակորդ պիտի ներկայանան Անգլիային և նայելով գործելի ընթացքին, դեռ չէ կարելի հաւատալ որ չուտով համաձայնութիւն մը կայանայ։ Ուրեմն արտակարգ բան մ՚եղած չլինիր բնաւ եթէ Անգլիա Եւրոպաի ցամաքային տէրութիւնների ունեցած հակառակութիւններուն մէջ իր բռնած չեզոք և անկախ ու առանձին դիրքը թողուլով, եռապետական դաշնակցութեան մտնելով ուղէ, եւրոպական ներդաշնակութեան մէջ մի իրական ոյժի չորրորդն ալ լինել նպատակով։

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎՐԱՑ

Վերջին ժամանակներս նորէն ըսկսուած են Ֆրանսաի մէջ այս ու այն տեղ բանախօսութիւններ լինել Հայաստանի մասին։

Ակադեմիաի նոր անդամ ընտրուած Տ. Ալպէր Վանդալ փարիզի Աչխարհագրական ընկերութեան սրբահին մէջ փետր. 2ի երեկոյին մի բանախօսութիւն արաւ որ փարիզէն մեր թղթակիցներէ մին չատ եռանդուն և պերճախօսգտած է, մեզ հաղորդած տեղեկութեանը նայելով։

Թաւ լրագրի աշխատակիցներէ մին ալ, Տ. Կասթօն Տէչան, նոյնպէս Հայերին համար չատ համակրալի մի ատենախօսութիւն արած է Քարթիէ Լաթէնի մէջ, Սօսիէթէ Սաւանթ ընկերութեան սրահը որ ցաւալի է ըսել թէ միջազգային ընկերվարական ուսանողներ իրենց աղմուկներով, « կրծանի՛ Հայրենիքի գաղափարը » պօռալով չաճախ խեղդած էին ատենաբանի խօսքերը որ մի մարտիրոս ազգի թշուառութիւնը կը ներկայացունէր իր ունկնդիրների և անոնց համակրալիր աչակցութեան դիմում կանէր։

Տ. Թումայեան ալ, որ արդէն մեր ընթերցողների ծանօթ մի անձ է և որ Մարսէյլ եկած լինելով երէկ գինք տեսնելու բաղդաւորութիւն ունեցանք, կը լսենք թէ Կրինեան փողցի բողոքական ժողովարանին մէջ չորեքշաբթի գիշեր մի բանախօսութիւն արեր է Հայաստանի վրայ։ Իր այդ բանախօսութեան վրայ քան մը չենք կրնար գրել այստեղ որովհետեւ խմբագրութենէս ոչ ոք այնտեղ գըտնուած էր։ Այդ ժողովարանի Պատ. Հովիւը որ Մարսէյլի բոլոր Հայերին ծանուցում ըրուել տալով իր ժողովարան հրաւիրած էր, իր այդ հրաւէրի ծանուցագիրը խմբագրութեանս ալ ղրկած չէր, չենք գիտեր ի՛նչ նկատումով։

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻՒՐՔԻԱ

Քաղաքական ժողովին ատենապետ Բարձր. Բարութիւն փաշա Տատեան հիւանդացած լինելով, մի քանի բժիշկներ խորհրդակցութեան հրաւիրուեր են։

Ս. Պատրիարքն ալ այցելութեան գնացած է իրեն։

— Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութիւնը որ տարիներէ ի վեր ազգային կրթական գործին կը ծառայէր վարժուհիներ հասցունելով, վերջերս դրամական նեղութենէ ճնշուելով փակեր է Կ.պոլսի մէջ ունեցած վարժարանը։

— Հէքիմ խանի 400 ընտանիքի մօտ հայ հասարակութիւնը, օտար միսիոնարներէն օժանդակութիւն գըտնելու յուսով, խմբովին դիմեր է հռոմէական եկեղեցիի գիրկը։

Հէքիմ խան կը գտնուի Թոքատի կուսակալութեան և Մալաթիաի առաջնորդական թեմին մէջ։

ՕՐՄԱՆԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՄԷԿ ՆՈՐ ԴԻՄՈՒՄԸ

Կ.պոլսէն կը հեռագրեն Լոնտոնի « Մօրնինկ Բօսթ »ին թէ Ամեն. Օրմանեան պատրիարքը սուլթանին մի նոր դիմում արած է, խնդրելով որ ազատ թողուին նախորդ պատրիարք Ամեն. Իզմիրլեան Սրբազանը, կարինի առաջնորդ Գեր. Շիշմանեան և-

պիսկոպոսը և Մուշի առաջնորդ Գեր. Խաչատուր վարդապետը։

Սուլթանը դեռ ոչ մի պատասխան չէ տուած Ամեն. Օրմանեանի այդ խնդրագրի։

ԱՓՄԷՆԻԱՅԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

Փարիզ. Հայարի. — Ստացանք Revue Encyclopédique Larousse և միւս ղրկուածները։ Շատ շնորհակալ ենք։

Թուրնա-Մակուրէյ. Ն. Գ. Ա. — Մի՛ նեղուիր կրէք կրկին և կրկին գրելով խնդրելու այն գիրքեր որոնք մեզ ժամ առաջ չեն գտնուիր։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք ԼՈՒՄԱՅ գրական հանդիսի Բ տարիի Ա գիրքը (1897 յունուար) որի բովանդակութիւնն է հետեւեալը։

Անդրէաս երէց, պատմ. վիպակ ՄՈՒՐԱՑԱՆ. — Խաչատուր Աբովեան. Ն. ՏԷՐ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ. — Մեր տէրը, պատկեր. Ս. ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ. — Ազգասէր մարդը իր մասնաւոր վախտը. Խ. ԱԲՈՎԵԱՆ. — Աւե մայրն իւր. Խ. ԱԲՈՎԵԱՆ. — Մէյ մը չոչոյ աչխարհ. — կարօս խալչ (ժողովրդական բանահիւսութիւն). — Ինքնօգնութիւնը կանանց կոլէկներում Մս. ԲԷՆքսի, Թարգմ. Ա. ԱՊՈՒՐԱՊԵՏԵԱՆ. — Քաղաքակրթութիւն և հին աչխարհներ. Վ. ՀԷՆի. Գերմ. փոխադրեց ՏԻՐԱՏՈՒՐ. — Աչակերտի յուշատետրը. ԻՍ. ԹԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ. — Հայաստանեայց եկեղեցու կանոնագիրք. ԴԻՒՏՐԱՀ. ԱՂԱՆԵԱՆՑ.

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Դանիէլ կաթողիկոսի գրութիւնները ֆրանսիական դեսպանին և նախարարին. — Դանիէլ կաթողիկոսի գրութիւնը նապոլէօն մեծին. — Դանիէլ կաթողիկոսի գրութիւնը Գերմ. Ֆրանց Գ. կայսեր. — Բարձրագոյն խորհրդ. գրութիւնը նապոլէօն մեծին. — Պարսից տիրապետութեան վերջին տարին։ Գ. Ֆ. Ա. — Ս. Նազարեանի նամակները։

ԱՁԼ ԵՒ ԱՁԼԻՔ

Աստուածաչնչի տպագրութիւնը Ս. Լ֊ի ժամանակ. — Գաւրդան երէց (Մշու բարբառով). — Քահանայ մը որ չկրնար. Ե. ՊԱՐՈՆԵԱՆ։

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

Լինհարդ և Գերտրուդ, Պեստալոցցու Գերմ. Թարգմ. ԻՍ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ։

ԼՈՒՄԱՅ գրական հանդէսը կը հրատարակուի սոյն 1897 թուականին (Բ տարի) երկու գիրք՝ Առաջին գիրքը կը լոյս տեսնէ յունուարի 1ին. իսկ երկրորդը՝ լոյս կը տեսնի յուլիս 1ին։

Լուսայ հանդիսի բաժանորդագինն է տարեկան 3 ռուբլի։ Իւրաքանչիւր գիրքն առանձին արժէ 2 ռուբլի։

Հասցէն՝

Rév. Guiout Aghaniantz
Prêtre arménien
TIFLIS (Caucase-Russie)

ՐԱՖՖԻԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մեզ մօտ վաճառումի են ՐԱՖՖԻԻ հետեւեալ աշխատութիւնները.

	շիլինգ
«Թէնէթ և Ջալալէդդին» մի գրքի մէջ ամփոփուած. գինն է	6
«Խաչագողի յիշատակարանը» չորս մասերը մի գրքի մէջ ամփոփուած.	5 ½
«Կայծեր» Հ. Ա	4 ½
«Խամսայի մելիքութիւնները»	4 ½
«Վէպիկներ և պատկերներ» Հ. Ա.	4 ½
«Վէպիկներ և պատկերներ» Հ. Բ.	4 ½
«Զահրումար» վէպ	4 ½
«Հայ կինը և հայ երիտասարդութիւնը» (սակաւաթիւ)	3
«Կայէնի կտակը»	2 ½
«Մինն այսպէս և միւսն այնպէս» պատկերազարդ վէպ	2
«Արծիւ վասպուրականի» (սակաւաթիւ)	2
«Ցաճկահայք»	1

Ձանապարհածախսը մեզ վրայ է։

ԱՒՐԻ ԱՆՆԱ ՐԱՖՖԻ
(Հասցէ)
5, Richmond Gardens
Uxbridge Road
LONDON W.

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ "ԱՐՄԷՆԻԱ,,Ի ԺԲ ՇՐՋԱՆԻՆ
(1896 ՕԳՈՍՏՈՍ — 97 ՄԱՅԻՍ)

Բաժնորդագրութեան պայմանները դրուած են թերթին ճակատը ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ վերնագրով բաժնին մէջ։

«Արմէնիա Օժանդակ»ներին, իրենց ստացած թերթէ զատ՝ որի բաժնորդագինը վերոյիշեալ պայմաններին համեմատ է, ուրիշների համար քանի թերթ որ ուզեն, կը ղրկուի իրենց լրագրի ծրարին մէջ դրուելով, առանց ուրիշ հասցէ մը վրան գրուելու, և ամսական մէկ ֆրանգ բաժնորդագին հաշուելով։

«Արմէնիա Օժանդակ»ութեան կանոնագիրը կը ղրկուի ցանկացողներին։

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենիան ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակելու համար. անոնք որ պէտք կունենան Արմենիայի միջոցով մէկի դիմում անել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունելիրենց ծանուցումներ, ըստ լրագրական սովորութեան։ Ծանուցումների գիները նշանակուած են Արմենիայի հակատը, տառին մեծ հաշուելով. 1 երկսիւնագրի (գլխագիր) համար 2 սանտիմ և 1 բոլորգրի համար 1 սանտիմ։ 3 անգամ դրուելիք ծանուցումի գինն վրայ 0/0ին 10 զեղչ կը լինի. 10 և աւելի անգամներ դրուելիք ծանուցումի գինն վրայ 0/0ին 30 զեղչ։ Սակարկութիւն չընդունուիր։

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գիներին մէջ հաշուուած է նաև ղրկելու փոստի ծախքը։

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆՑ. Պատկերներ Թիւրքահայերի կեանքից. Մոսկուա 1891. (կը պարունակէ հեղինակին գրած 11 վէպիկները)։ 4 ֆրանգ

ԷԿԻՆԵԱՆ. Կակաւանք (բանաստեղծական գրուած մը Հայաստանի վիճակին վրայ). 1890. Տպագր. հեղինակին. Նիւ Եորք։ ,30 սանթիմ

Ծրարները ապահովագրուած recommandé-registered) ստանալ ուզողները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչեւ 2 քիլօ) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն։

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տաճկական բռնութեան նահատակ եղող Խորէն Նարպէյ-Լուսինեան Սբրբազանի պատկերը ընտիր թղթի վրայ տպուած կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը։ Գինն է 65 սանթիմ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարակած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը ղրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիներով։

Ա. ՀԱՑ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ (Սպառած)։

Բ. ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՑԻ Ն.ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐԸ.—(Հայաստանցիներէ պանդխտութեան տխուր հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վիպական կերպով։) Գին (90 սանթ.) 1 ֆրանգ 20 սանթ.

Գ. ԳԱՄԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿ — ԾՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենից աւարտելուց (Մեծ մասն հայ բանաստեղծին վերջերս գրած տպատաչուն ընտիր ոտանաւորները։ Գինն 3ր՝ առանձին տետրակով հրատարակուած են)։ 50 հատը 2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատը (5 սանթ.) 10 սանթիմ։

Դ. ԼԻՆՋԻ ՕՐԷՆԸ ՑԱՃԿԱՀԱՑԱՍՑԱՆՈՒՄ. (Սպառած)

Ե. ԹԻՒՐՔԻԱՅ ՀԱՑԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱՑԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պարունակէ։ Թիւրքահայաստանի մէջ բնակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչներու թուին բաղդատական մէկ ցուցակն ալ կցուած է տետրակին վերջը։) Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ)։

Զ. «ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՑՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորովին սպառած և միեւնոյն ժամանակ չատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Փոստուգալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են ցուցարարի մէջ որ ուրիշ դիրքով 124 երեսներէ կը բազկանայ) (1 ֆրանք)։ 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ը. ՎՐԷԺ (Պուլկարիայի մէջ Թիւրքերէն արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարներն ի՛նչպիսի միջոցներու դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար)։ (15 սանթիմ) ,20 սանթիմ

Թ. ԹՈՄԱՍ ՐՈՑԱՐԻՍ (Ցունաստանի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Ցոյները ի՛նչպիսի միջոցներու դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար), (0,15սանթիմ) ,20 սանթիմ։

ԺԲ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՇՆԵՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ
ԳՐԱԾ ՈՏԱՆԱՒՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրենասիրական ոտանաւորներէ մի քանին ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իբրեւ նմոյշներ զանազան քաղաքներու մէջ և զանազան տպաւորութիւններու տակ իւրաքանչիւրին գրած ոտանաւորներին որոնք ժամանակին հրատարակուած չ՚լինելով կորսուած են այժմ. Այն մի քանի ոտանաւորները որոնք իբրեւ նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պոլիս տպագրուած ազգային երգարաններուն մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն վաղուց արդէն արգիլուած է, և Ասիա և Արմենիա լրագիրներուն մէջ։ Նմոյշներու մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տրուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ ի՛նչ տպաւորութիւնների տակ ներշնչուելով գրուած են։ Գին (10 սանթիմ) 15 սանթիմ։

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ
(Կ. ՊՕԼՍՈՑ ՀԱՑՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՒՆՈՒԱԾ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐՔԵՑ ԱՂԱՂԱՒԹՈՎ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ապականուած վարքուբարքով որչա՛փ չարիքներու պատճառ դարձած է և վերջի վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպանուած և անհետացած է աշխարհէ։ Գինն 1 ֆրանգ, (75 սանթիմ)։

ՑՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեան

Le Gérant : François CARRIERE

Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi
Allées de Meilhan, 44.